

Helena's Paradijs

We schrijven het jaar 2070, drie generaties van nu.

Een spel van licht, van felle zonnestralen die door de bladeren filteren tot diepe schaduwen, en bomen die de hemel omkaderen. Een zoete, aardse geur van een tapijt van mos en bladeren. Een zacht geruis van een laaglandbeek en van een weg met fluitende vogels nabij. Het is de oude rijksweg A30, waarvan de aardebannen 100 jaar geleden werden voorbereid. Het is de vierde week van augustus, een nieuwe generatie oeverzwaluwen vliegt uit.

Niemand weet wat precies de oorzaak was geweest van de grote veranderingen die hadden geleid tot de marke-vallei, zoals die nu, in 2070, is. Vrijwel zeker hadden de crises van de twintiger jaren bijgedragen aan het draagvlak voor een omslag, maar er was natuurlijk meer aan de hand geweest, noem het een verandering in de stemming, de atmosfeer, de gezindheid. Was het nostalgie geweest, een verlangen terug naar de duizenden jaren oude geschiedenis van het gebied, was het vernieuwingsdrang, aangejaagd door de wetenschappers van de gevestigde landbouwuniversiteit, of een sterke betrokkenheid met het wel en wee van de wereld, vanuit religieuze motieven, of, het meest waarschijnlijk, een lucide combinatie van allemaal. Feit was, dat de ontwikkeling van de vallei was omgebogen in een eerder niet voorziene richting.

Lidmaatschap sportclub

Lid vakbond

24,3%
in 2016

22,9%
in 2024

Lid cultuurclub

1596

Buurt(boek)
Buirspraecke
Ede en
Velthuisen

1848

Grondwet (Thorbecke)
en gemeentewet t.b.v.
lokaal bestuur

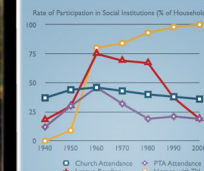
— 1850

1878

"We the people"
(G. Washington)
"1 afgevaardigde per
30.000 inwoners"

1898

To-Morrow Garden City's
(E. Howard) ideale gemeen-
schap van 30.000 mensen

Bronnen : CBS, RIVM, Mulier, NOC-NSF (2025)

Het begint veertig jaar eerder. Food Valley bestuurders staan niet langer toe dat een enkel mens de lucht en bodem vervuult. Door toename van mobiliteit, de bevolking en welvaart nemen emissies ronduit onvol-
doende af. Gemeenten verenigen zich met een *zero-emissiezone* voor alle kernen. Alleen elektrisch vervoer is toegestaan en openbaar vervoer, flink uitgebreid, wordt de norm. Inwoners worden minder auto afhankelijk doordat woningen uitsluitend in hoge dichtheid bij bestaande voorzieningen worden gebouwd.

In de vallei wilde men al voor 2050 in de eigen energiebehoefte voorzien. Nu komt er voor 2070 de ambitie bij om het menselijk handelen in balans te brengen met de veerkracht van de omgeving, om klimaat-neutraal te zijn. In regionaal beleid, uiteengezet in 'menukaarten', wordt in 2040 de *Menukaart CO₂-budget* vastgelegd. Dit keer niet door met extra ontwikkelruimte omgevingskwaliteit te versterken, maar door met maatschappelijke matiging de leefomgeving te verbeteren: maximaal 2 ton CO₂ uitstoot per persoon wordt voor 2055 de norm.

aantal inwoners
Food Valley

The Void

Militair terrein (waaronder restricted, prohibited and danger area) excl. NPRD dec'25

1904
(Eerste)
militaire
terreinen

1918
Dies Natalis
Wageningen University

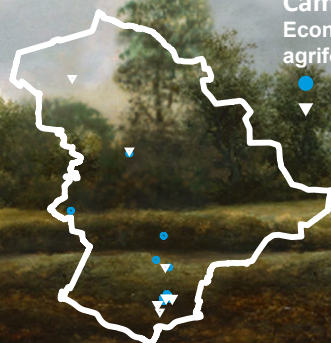
1940
Buurtspraak Ede
tussen 1913 en
1940 in de (kegelbaan)
De Posthoorn Ede

— 1900

— 1950

Voor 2040 vindt een omslag plaats in de bevolkingsgroei. Net als in de rest van het land stagneert de bevolkingsaanwas. De inzet op openbaar vervoer veroorzaakt langere reistijden. Het pendelende verkeer van bijna de helft van de regiowerknemers en de trek vanuit andere delen van het land naar Food Valley nemen af en komen uiteindelijk tot stilstand. Steden en dorpen veranderen. Wegen versmallen en faciliteren wandelaars en fietsers. Auto's worden steeds vaker gestald op terreinen van bovenlokale bedrijven die, vanwege emissiebeperkingen, langzaam maar zeker de regio hebben verlaten.

Ook het landelijke gebied start een langzame, maar zekere transitie. Aangezet door de vraag naar lokaal voedsel vanuit CO₂-budget, en gesteund door de landbouwuniversiteit, zetten boeren hun groot-schalige monocultuur om naar gemengde bedrijfsvoering om hun burens, de valleibewoners, te voeden.

Campus
Economische specialisatie
agrifoodinnovatie
● Onderzoeksinstituten
▼ Agrarisch onderwijs

1995
*'Bowling Alone',
het belang van
sociaal kapitaal
(R. Putnam)*

256.233
inwoners

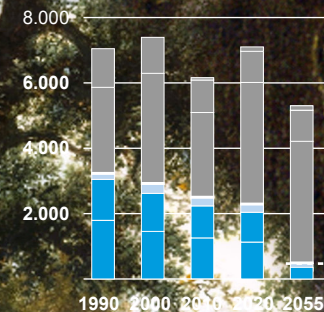
356.784
inwoners

2055 Menukaart CO₂-budget
ton CO₂-eq per persoon

Mobiliteit en transport
45% 20% 8%
Voedsel (incl. vlees/zuivel)
Overig

2055 Landgebruik
m² per persoon

Voedsel
Kleding en textiel
Wonen en voorzieningen
Overig (m.n. hout en papier)

Bronnen: CBS, EEA, Milieucentraal, PBL (2025)

2000

Politiek en bestuur maken de grote transformatie mogelijk, maar veranderen zelf ook fundamenteel. Als reactie op het afnemende vertrouwen in de politiek en de afbrokkelende rechtstaat rukken de Food Valley gemeenten zich in 2055, op grond van hun eigen culturele identiteit, los van de rijksoverheid. Voortbouwend op de nog actieve buurtspraak en eeuwenoude bestuursvorm van de Buurt Ede en Veldhuizen wordt een autonoom functionerend 'marke-systeem' opgezet. De basis is meer directe zeggenschap voor alle inwoners, naar Zwitsers model.

In gezamenlijkheid worden veranderingen in vervoer, landbouw en CO₂-besparing doorgezet. Voedselvoorziening voor de dan circa 350.000 vallei bewoners is inmiddels ingericht met lokale korte ketens. Grofweg eenderde van het landbouwareaal hoeft nog maar gebruikt te worden voor het voeden van alle monden. Braakliggende percelen en parkeerterreinen raken overwoekerd door nieuw leven, er vormen zich spontane ecosystemen met een verbazend hoge biodiversiteit.

Naar een klimaatneutraal 2070 zoekt men manieren om erven vrij te spelen van leegstaande en niet-duurzame gebouwen, en vrijgekomen bedrijfskavels in te vullen. In 2055 wordt de *Menukaart Buurschap* gelanceerd. Hiermee start een ruilverkaveling met rechtszekerheid voor burgers, de geërfden, in een nieuw fiscaal en juridisch rechtsysteem voor eigendom en vererving. De gebruiksrechten uit de democratische traditie van Ede en Veldhuizen, krijgen een modern voortbestaan.

Het zelfbestuur in de vallei vormt, gefundeerd op ideale historische voorbeelden, harmonieuze gemeenschappen van ca 30.000 inwoners. Gemeenschappen groot genoeg om zichzelf te bedruipen, klein genoeg om te beheersen, bedrijvig genoeg om economisch haalbaar te zijn, dorps genoeg om sociaal te functioneren en groen genoeg om gezond te zijn en het effect op de omringende wereld te compenseren.

425.000
inwoners

350.000
inwoners

300.000
inwoners

2055 Landgebruik voedsel
350 m² /pp

Bacon & Eggs | Generic Plains

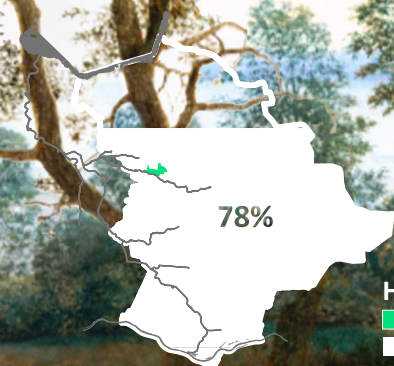
≥ 32.000 ha landbouw in 2025

≥ 12.500 ha landbouw 2055 (16%)

- Groenten en fruit (40 m²/pp)
- Oliehoudende zaden (40 m²/pp)
- Kippen (1 à 2 /pp)
- Brood, aardappelen, peulvruchten (250 m²/pp)

Bronnen : CBS, RIGO, Primos, UWV 2023-2025

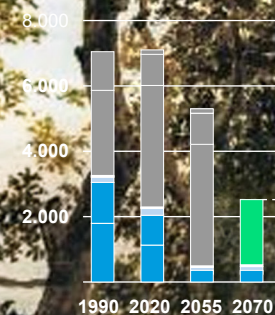
Het is 2070. Nog een paar jaar en er leven in de vallei evenveel mensen als honderd jaar eerder. Een bijzondere vallei, waarin men rekening houdt met de omgeving en haar verzorgt, waarbij men ontvankelijk is voor de mogelijkheden die zich aandienen, en waar men betrokken is bij elkaar. Een vallei waar meer niet altijd beter is. Waar werk, huisvesting en vertier samenvloeien tot een bedachtzaam en dichtelijk wonen. Sommigen noemen dat geluk...

Happy Hills

- Het Paradijs, Barneveld (referentielandschap)
- ≥ 60.000 ha bos in 2070
- Agroforestry en voedselbos
- Versterkt bodem- en watersysteem

2070 CO₂-neutraal landgebruik m² per persoon

2070
landvoetafdruk
0,24 ha /pp

- Gemengd (compensatie)bos | 2.000 m²
- Voedsel | 350 m²
- Kleding en textiel
- Wonen en voorzieningen | 50 m²
- Overig

Bronnen: PBL, STIPO, VNG (2025)

The Village

- Kerkgemeenschap
- Grondgebied Buurt Ede en Veldhuizen, sinds 2018
- Immaterieel Erfgoed Nederland

BUURTSpraak
DERDE DONDERDAG
IN SEPTEMBER

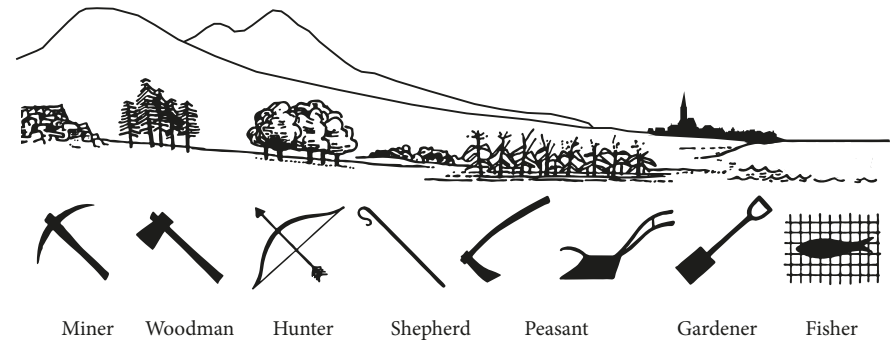
Helena's Paradijs

Voorstel 2e ronde

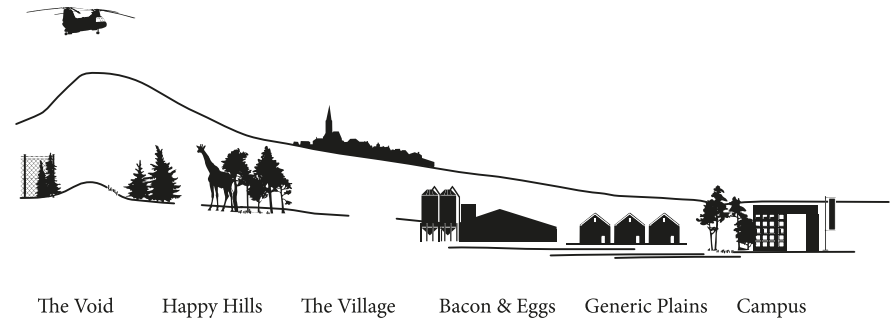
Als één van de grondleggers van het regionaal ontwerp drukt Patrick Geddes de regio als oorsprong van de beschaving uit in zijn *valley section*. In dit doorsnedemodel ligt de nadruk op de specifieke context (*Place*) die uitnodigt tot een gebruik (*Work*) en de occupatie (*Folk*) stuurt.

Een synthese van Food Valley analyses levert een *vallei sectie* op die een specifieke cultuur benoemt, geworteld in de ondergrond en met eigen ruimtelijke kenmerken.

Helena's Paradijs wordt in dit doorsnedemodel verder uitgewerkt voor Buurt Ede en Veldhuizen (Veenendaal en Ede), van hoog naar laag exemplarisch voor Food Valley. Op basis van de *Menukaarten* worden principes geschetst voor de ontwikkeling van woonwijken (*Generic Plains*), het buitengebied (*Bacon&Eggs*), grondgebied van Defensie (*The Void*) en recreatie- en natuur (*Happy Hills*). Richtinggevend is (agro) forestry in woon- en landbouwgebied, en versterking van natuur en biodiversiteit, bijvoorbeeld als compensatie van uitbreiding van Defensie (NPRD rond Harskamp). *Campus* en *The Village* vertegenwoordigen regionale stakeholders: expertise van de WUR en Ede wordt ingezet, en de Buurt Ede en Veldhuizen wordt uitgenodigd als samenwerkingspartner.

De 'valley section' van de Scottish Highlands (Sir P. Geddes, 1914)

De 'secties' van de Utrechts-Gelderse Vallei (analyseresultaten 2025)